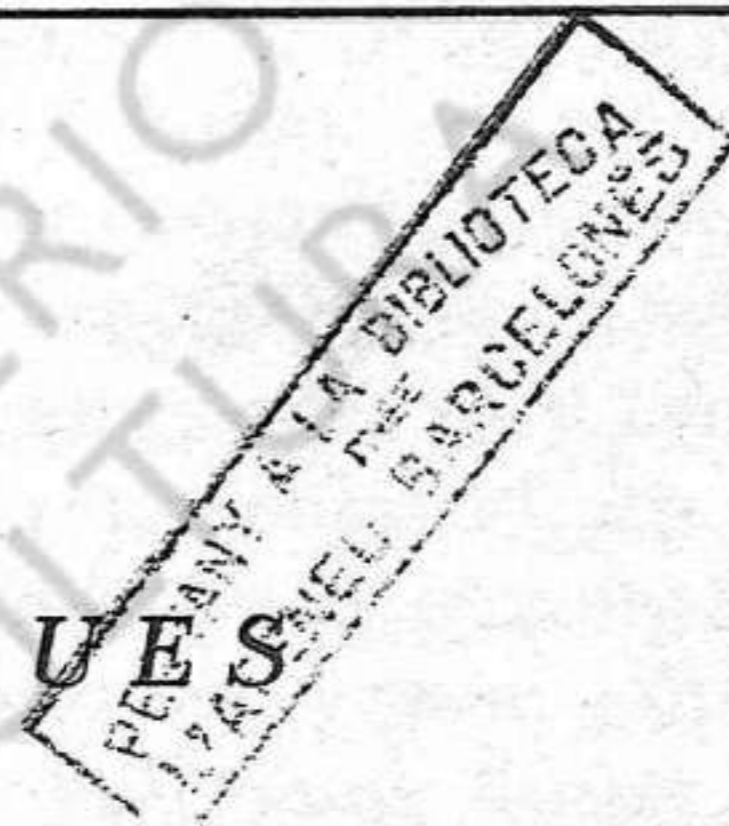

LA NOSTRA TERRA

REVISTA MENSUAL DE LITERATURA, ART I CIÈNCIES

OBRES PÚBLIQUES

La premsa local d'aquests dies passats ha dat compte de dues noves de vertader interès per a Mallorca, que, per la seva importància, no volem deixar de comentar. Ens referim als crèdits concedits per l'Estat per a la reparació i construcció de noves carreteres, i a la probable concessió d'altres per a la continuació de les obres del port de Palma.

Les carreteres que s'han de reparar, posant-les en condicions que hi puguin circular els vehicles còmodament, són les de Palma a Porto-Colom, de Palma al port d'Andraitx, de Palma a Sóller per Valldemossa, de Palma a Capdepera, i Coll d'En Rebassa a Lluchmajor. I les carreteres de nova construcció, o aquelles en les quals les obres han d'ésser de tanta importància que quasi suposen un nou traçat, són les de Lluch a Pollença, de Bunyola a Orient, d'Orient a Alaró, i d'Andraitx a Estallenchs.

Quant als crèdits, que es creu que seran concedits per a les obres del port de Palma, hauran d'ésser destinats a la continuació del projecte aprovat i que s'està desenrotllant.

Ja era hora que l'Administració de l'Estat es fes càrrec de l'abandó absolut en què se'ns tenia i de les nostres necessitats, reiteradament exposades als Poders públics en distintes i múltiples ocasions, i en diverses formes. Havíem arribat a un punt tal de deixadesa i de

derrotisme, que era poc manco que una heroïcitat transitar pels nostres camins. El trànsit suposava necessitat inexcusable, i l'excursionisme era follia en aquesta terra tan preuada per les seves belleses naturals i tan mancada de belleses artificials. Hi ha pobles que per manco motiu han fet la revolució, però nosaltres, de temperament sofert i tan acostumats com estàvem al desamparament i al tracte de colònia per part del centralisme, ho suportàvem resignadament. Per això, ara, aquestes concessions ens han sorprès i a la vegada ens han deixat astorats agradosament.

Haviem arribat també—a part de les nostres peculiars necessitats de poble civilitzat i en ús dels mitjans que ofereix el progrés—a crear un estat de fet utòpic quant al turisme que, avui per avui, és la branca més esponerosa de la indústria mallorquina, i la que, malgrat tot, ens ha alliberat fins ara de la crisi econòmica que recorre el món de cap a cap en una onada ofegant.

Els nostres paisatges, els nostres monuments, els nostres costums i el nostre clima, han estat ponderats a l'estranger durant molts anys pel "Foment del Turisme" i altres Entitats i particulars, que oferien la nostra terra al seu spleen i a la seva curiositat, en una crida subjugant i atraient. I, després de tots aquests esforços de propaganda, que signifiquen treballs i sacrificis econòmics, quan el turisme començà a retre el fruit tan cobejat per tots nosaltres, i encara en molta més quantia que la calculada, es donava el cas, en alt grau perjudicial, que, a l'arribada a aquesta illa no trobava el visitant cap comoditat, no podia recórrer-la sense exposar-se a molts inconvenients i contratemps.

Tot el que la iniciativa particular havia de resoldre, ben prompte fou ofert i en bones condicions: hotels per totes parts, i altres centres adequats s'havien anat obrint i de cada dia augmenten. Però, en canvi, el que depenia de l'Estat o dels Centres oficials, encara roman verge i en un estat que ens perjudica moralment i materialment.

Els grans vaixells de turisme no poden atracar al nostre port, i s'han dat casos, en dies de temporal, d'haver d'entornar-se'n sense poder desembarcar el passatge, la qual cosa és un descrèdit davant les Companyies, que suposa el perill de suprimir l'escala, i amb ella el nostre guany. De les nostres carreteres ja n'hem parlat: estan intransitables, i el turisme no pot, amb les comoditats que caldria, visitar els paratges que tant se li han ofert i ponderat. Si la cosa no hagués tengut solució, com ara la tendrà mitjançant els crèdits concedits per a les obres, ens atrevim a dir que el turisme hauria emigrat definitivament i per sempre més de la nostra terra, deixant el rastre

obsessionant de l'esplendor passatger, i a l'Estat una greu responsabilitat moral i administrativa.

Però, a la fi, l'Estat ha comprés el que significa el turisme per a Mallorca, i ha cedit davant els raonaments de pes que li han estat exposats. Perquè el turisme no és solament la riquesa particular de molts dels nostres sectors comercials i industrials, sinó que es el treball, el pa de cada dia, de molta gent que, del contrari, hauria de vagar forçosament. Alguns, amb una poca altesa de mires que ens espanta, diuen que el turisme ha encarit la vida i ens ha complicat encara més els problemes d'economia casolana, però aquests no tenen, o no volen tenir en compte, que un percentatge immens de treballadors i d'especuladors viuen d'aquest nou ram de riquesa que amb tots els esforços necessaris hem de procurar sostenir i augmentar.

I les noves carreteres i les obres del port que s'han obtingut—creiem—gràcies a les nostres necessitats de centre turístic, vendran a resoldre no solament les primordials exigències d'aquest ram, sinó també la manca de treball, que, encara que sortosament no és gran, hi ha a Mallorca.

Ara, manca que la Diputació no deixi de cooperar a la gran obra de l'Estat, amb la continuació i reparació dels seus camins complementaris, alguns dels quals són d'un interès insuperable, i, a major abundament, nosaltres li proposaríem la implantació d'un fort arbitri provincial sobre els anuncis i cartells que, sovint en els paratges més bells, fan nosa i embruten el paisatge en detriment de l'estètica i ferint la sensibilitat dels qui el contemplen.

Manca, també, que els Ajuntaments cooperin a l'atracció turística, fent complir i respectar les Ordenances municipals, i procurant l'educació cívica dels ciutadans, en molts casos defectuosa. Però d'això, en tractarem un altre dia.

Mallorca en la Tradició Catalana

A Catalunya, es contenen diverses tradicions referents a Mallorca, dues que expliquen, amb la gràcia excelsa dels documents populars, la formació de les illes Balears, i altres que al·ludeixen la conquesta de l'illa daurada. Veus-les aquí:

En un dels cims més alts del Pirineu, hi havia un pastor nomenat Nyepis, que tenia la gran fallera que el seu ganivet tallés força, i per obtenir-ho es passava tot el temps que tenia de lleure esmolant aquella eina. Va arribar a tallar tant, que un dia que s'estava arrepenjat a un arbre, en anar a llescar el pa, ho féu amb tanta fúria que va partir en un moment l'ample pa que llescava, es va partir ell pel mig i tallà també el tronc de l'arbre on estava arrepenjat. Era tanta l'embranchida que duia el tal ganivet que voleiant anà pels aires, fins arribar a Barcelona, on tallà les agulles de ferro de tots els campanars, i els arbres de totes les naus que hi havia al port, i va anar a caure allà enmig del mar, damunt d'un gros illot que partí en tres trossos i unes engrunetes; i així deixà el roquissar que més tard prengué el nom d'Illes Balears. Aquesta gran facècia ha donat lloc al proverbi, *semblar el ganivet d'En Nyepis*, aplicat a una cosa que talli molt i, irònicament, a les que, havent de tallar, no tallen.

* * *

Una vella tradició barcelonina vol que la Mare de Déu sigui filla de Barcelona i nascuda al carrer, relativament modern, d'En Vertrellans. Tenia gran predilecció per a anar a jugar a un carrer veí del que hem dit, que prengué el nom de carrer de la Mare de Déu, per aquesta circumstància. Un dia, la seva mare la va enviar a cercar aigua a la font de la plaça de Santa Anna, i es trobà la nina que la font no rajava, de la qual cosa en tingué un gran disgust. Una seva companya la va convidar per anar a cer-

car l'aigua al mar, i no tenir de tornar a casa amb els cantirets buits i així ho feren. Arribades a la platja, la Mare de Déu es sentí meravellada davant de la vista de tan gran estesa d'aigua que ella mai no havia vist encara i sentí unes ganes tan grans de trescar pel seu damunt, que es posà a córrer per sobre de l'aigua i se n'anà lluny, molt lluny, tant que no veia terra. Presa pel seu entusiasme, féu un salt de joia i el cantiret li va caure de les mans i se li féu en tres bocins: un de gros, altre de més menut i un tercer més xic, encara. Aquells tres trossets de càntir, guardant la seva proporció i figura, varen créixer, créixer molt i molt, fins arribar a convertir-se en les tres illes conegudes avui per Mallorca, Menorca i Eivissa.

* * *

El comte de Barcelona, Berenguer IV, volgué conquerir l'illa de Mallorca del poder musulmà, però com que no es sentia prou fort per a tan gran empresa, demanà ajut als genovesos, als que prometé la meitat de l'illa si reeixien en el seu propòsit. Varen lluitar molt, però inútilment. Tornades les naus a Barcelona, els genovesos varen reclamar el seu pagament al comte, mes aquest, que s'havia jugat tot el seu cabal i tot el del país en l'empresa, no tenia amb què pagar-los i els va donar la meitat de l'escut de Barcelona que era amb l'única cosa que comptava. I des d'aleshores, l'escut de Barcelona té només dues barres, en lloc de les quatre que havia tingut fins aleshores, com a distintiu d'ésser la capital de Catalunya. Els genovesos varen afegir al seu escut les dues barres donades pel comte, les quals varen ostentar durant molts anys.

* * *

La gran empresa i valentia del rei Jaume I, essent encara noi, despertà entre els seus vassalls un doble corrent, d'admiració per part d'uns i d'enveja per part d'altres, tant és així que hi havia entre la seva gent com dos partits: un de simpatia pel rei i un altre d'enemistat i odi. El gran navegant Pere Martell, de Tarragona, va convidar un vespre a sopar al rei i a tots els seus. Enmig del sopar, el navegant va contar les delícies de l'illa de Mallorca, malauradament en mans dels sarraïns, i despertà en l'ànim del jove rei el desig de conquerir-la, desig que manifestà als seus companys de taula. Uns ho varen aprovar, mentre que altres veieren en el propòsit

una temeritat. Varen entaular discussió tan forta que a mig sopar ja es disposaven a desembeinar les espases i fer acabar malament la cosa. El rei els va aguantar i els digué que la fúria guerrejadora que sentien més valia que l'empessin a matar moros i en

la conquesta de l'illa que a barallar-se ells amb ells, i al punt decidiren entre tots deixar el sopar i no acabar-lo fins després de presa Mallorca de mans mores. Les ampolles del vi foren tornades a tapar i embolicats tots els menjars, que varen posar-se dintre de caixes pels criats de Martell, i ben aviat, guiats per aquest, tots els del sopar i tota la seva gent va embarcar-se a Salou cap a Mallorca, on un vent favorable els va portar amb set hores de navegació. Durant la conquesta, tot

l'exèrcit català patí molta fam, però el menjar que havia restat del mig sopar de Tarragona fou guardat i considerat com a cosa sagrada. Conquerida l'illa i tornats els conqueridors a Mallorca, varen altra vegada anar a casa d'En Martell i fou seguit el sopar interromput, si bé de més de cent que eren en començar-lo, no el varen acabar sinó quinze, tots els altres cavallers havien mort en la conquesta.

* * *

Per a emprendre la conquesta de Mallorca, el rei Jaume es trobà mancat de prous diners per a tan important empresa, i en demanà al Consell de Cent de Barcelona, i féu oferta a la ciutat, en pagament, de la propietat de tota l'estesa de mar que va des de la platja de la ciutat fins a les costes mallorquines. De manera que l'ample pla de mar que separa la costa barcelonina de la platja mallorquina és considerat com ciutat de Barcelona, i tot quant en ella passa i es produeix està sota la seva incumbència per reial concessió del rei Jaume en pagament de l'ajuda econòmica rebuda de la ciutat. Encara avui, en les escriptures de propietat i d'altra mena de finques i altres coses en què deuen fixar-se els límits, no es posa, si donen

al mar i per indicar aquest, platja o bé mar, com es fa en altres poblacions, sinó Mallorca, puix es considera de propietat de la finca tot el braç de mar que s'escau davant d'aquella, i així, doncs, no limita amb el mar, sinó amb la mateixa costa mallorquina.

***

L'ajut donat per Barcelona al rei Jaume no va bastar i se veié obligat a cercar qui li deixés més diners, per a la qual cosa féu un viatge per Catalunya en cerca de cabals. Un seu amic cavaller, nomenat Guasp, que vivia a La Geltrú, li va deixar una bona quantitat i en record va esculpir a la llinda de la seva casa una borsa, que encara es conserva, i que significa la borsa de diners donada al rei.

***

El rei Jaume s'emportà a Mallorca una dama aragonesa, dita Petronella, perquè li fes companyia.

Entre el rei i la dama existia una franquesa excessiva, fins al punt que, per varies vegades, el seu confessor, Sant Ramon de Penyafort, el reconvingué perquè no cometés certs abusos, mes es comprèn que el monarca es sentia més atret per les gràcies de la dama que per les paraules del sant i seguia fent com abans. Enfadat Sant Ramon, amenaça al rei d'abandonar-lo i entornar-se'n a Barcelona, vista la qual cosa, el monarca manà a tota la gent de mar que no lloguessin cap nau a cap religiós. El sant anà al port de Palma, acompanyat d'altre frare dominic com ell, disposat a fer sortir una nau cap a Barcelona,

mes la gent de mar li varen dir que ho tenien privat del rei. A cavall, se n'anaren cap a Sóller, creguts que la reial disposició només atenyeria els patrons de Palma, però es trobaren que també els de Sóller l'havien rebuda i com ells, tots els de l'illa. Aleshores, Sant Ramon decidí fer-se ell mateix una barca. Tira al

mar el seu mantell que li féu de nau, fa servir el gaiato d'arbre, el cordó, de vela, i la imatge del Sant Crist, de timó, i en set hores de felix navegació, es presentà a Barcelona, on va desembarcar en el lloc que avui és plaça d'Antoni López, dita aleshores del Vi. Una variant de la tradició diu que desembarcà a la platja de Tossa de Mar. Damunt d'un gran rocam, existent a la platja, on varà la fràgil nau, s'alçà més tard una capelleta en recordança del fet i en fer els fonaments per assentar-la, es trobà dintre de la roca viva una preciosa imatge de Santa Caterina, pel que fou dedicada a aquesta santa la capelleta i el convent de dominics que més tard se fundà a Barcelona. El company d'ordre del sant, no tingué confiança en la feble nau, refusà d'embarcar-se i abandonà el sant. Hi ha una cançó popular que descriu la tradició:

La Mare de Déu
un roser plantava,
d'aquell sant roser
n'ha nada una planta,
n'ha nat Sant Ramon
fill de Vilafranca,
confessor de reis
de reis i del papa.
Confessava un rei
que en pecat n'estava,
el pecat n'és gran,
Ramon se'n desmaia.
Ramon se'n va al mar
a llogà una barca,
el barquer li diu
totes són llogades;
no en puc llogar cap,
perquè el rei ho mana,
a cap capellà,
capellà ni frare,
ni cap escolà
de la cota llarga.
Mireu Sant Ramon
quina n'ha pensada:
tira el manto al mar
i ha feta una barca,

amb el gaiatet,
 sant arbre n'alçava;
 amb el sant cordó,
 una vela santa.
 Montjuïc el veu,
 vaixell senyalava;
 tots els mariners
 surten a muralla.
 Què és allò que es veu?
 N'és vaixell o barca?
 N'és un bergantí
 o galera armada?
 No n'és vaixell, no,
 ni tampoc n'és barca,
 que n'és Sant Ramon,
 que ha fet un miracle.
 Santa Caterina
 toca les campanes.

Aquesta cançó constitueix una de les més belles mostres de la nostra poesia popular.

***

Un dels aïots més terribles soferts per l'exèrcit català en la conquesta de Mallorca fou la fam. Durant el setge d'Artà, va passar-se tot l'exèrcit dies i més dies sense menjar i d'aquí que les forces i el braó per a lluitar mancaven. Conta la tradició que un dia, el rei s'enterà que el Montcada havia rebut uns pans de Catalunya i amb tota la gent més distingida del campament va anar a la tenda del favoregut i li digué que sabia que tenia pa i si li voldria fer la gràcia de donar-n'hi una

cia. El de Montcada, satisfet de rebre la visita del rei, estengué a terra la seva capa vermella i posà al seu damunt els vuit pans que havia rebut, tot dient al rei que estaven a la seva disposició i a la de tots els companys que sentissin necessitat de menjar. El rei els partí i repartí ben pro-

porcionadament entre tota la gent, de manera que tothom en va poder menjar i cobraren amb ell tanta valentia i braó que varen donar el terrible atac que féu caure la població en poder dels cristians. D'aquesta feta, la casa noble dels Montcada prengué com escut el fons vermell que recorda la capa i estesos al seu damunt els vuit pans daurats.

* * *

És també coneguda a Catalunya la tradició relativa al nom de "Ben Dinat" que no transcriu per ésser ben sabuda de tots els mallorquins. Hi ha, encara, una altra tradició referent al mateix fet i consistent, també, en un joc de paraules que m'abstinc de citar perquè en ella l'humor popular esdevé excessivament escabrós.

Com es pot veure, és ben viu en el poble català el record de Mallorca i restants illes. No en va la seva conquesta és un dels fets més gloriosos de la història de Catalunya.

JOAN AMADES

(Gravats reproduïts de les auques "Historia de Cataluña" i "Nova història de Catalunya", i d'uns Goigs a Sant Ramon de Penyafort.)

En el Cinquantenari de la mort de Wagner

(COMENTARIS D'UN PROFÀ)

MIREU el sol a ull nu, de fit a fit, deixant de banda l'embalum dels grans equatorials. Bé prou sabeu que té taques. ¿Seria mai capaç la vostra retina de veure-les-hi? La resplendor de l'astre és massa potent i si la ciència li descobreix taques, en res no minven la seva força creadora.

Mireu l'obra wagneriana amb els ulls del sentiment. Aboqueu-vos-hi sense el llast del "partit-pres" i oblidant la lupa de la tècnica. Els rectors dels laboratoris d'estètiques i modes musicals us n'han dit falles que realment existeixen i altres que possiblement no han existit mai. Però ¿seria capaç la vostra emoció de descobrir-les? L'esplendor del geni enlluerna massa i si la crítica—la d'ahir i la d'ara—li ha retret defectes, en res aquests no han disminuït la suggestió emocional de l'obra.

I això, aquesta emotivitat, és fet i fet el que persegueix tota obra d'art.

Wagner assenyala a la seva creació una finalitat: la fusió de la lírica amb la dramàtica. Fi inaconseguible. I les temptatives per a apropar-se a l'ideal marcaren un camí que només podia ésser seguit per ell, que volava amb les ales del geni, però que era i ha estat impossible de desbrossar per la resta dels mortals que han d'avançar caminant i tocant de peus a terra.

Per això no podia tenir deixebles, i els que intentaren seguir-lo restaren ben enrera de la fita plantada pel mestre. I sorgiren, com a reacció, noves teories i noves escoles que si unes responien a noves concepcions estètiques, altres no han pretès més que deixar-nos astorats. Ben difícil els hauria estat a llurs propugnadors de fer-se remarcar en èpoques pretèrites, però el mal ha estat que, avui, l'organització jueva que maneja internacionalment els afers de la

música disposa de tants de ressorts que ha aconseguit imposar els noms que li convenen, malgrat no posseeixin altra valor que el d'una pseudo-novetat, a directors, empresaris, crítics i públics—àdhuc a Palma se'ns han importat alguns d'aquests flagells. I, havent-se mesclat aquests noms amb els d'artistes sincers, fins que arribi una baixa de valors—que inevitablement vindrà en la música com ja es manifesta en la pintura—no quedaran al nivell que en justícia els pertoca. Llavors, comprendrà el públic de quina manera s'ha abusat de la seva bona fe.

Deixem, però, aquesta digressió i tornem al tema d'aquests comentaris. Dèiem que la falla bàsica de la concepció wagneriana fou que la seva finalitat era inabastable i, consegüentment, que ningú després d'ell no podia anar més enllà per la ruta començada.

Però els detractors que Wagner ha tingut sempre—en vida, els que no el compregueren, i en mort, els que no l'han pogut igualar—no s'han acontentat a assenyalar aquest greu i innegable defecte, sinó que han intentat desvaloritzar tota l'obra wagneriana, afirmant que la fórmula del *leitmotiv* és antagònica amb l'essència de la *música pura* i rebaixant la vàlua del dramaturg que, si reconeixen gran en la síntesi, arriben a qualificar-lo de ridícul en l'elocució.

Els que creuen que el *leitmotiv* enterboleix la diafanitat de la *música pura* no s'han adonat que en aquest punt el mal és més culpa dels comentadors que del mateix Wagner. En primer lloc, aquest, que tantes obres publicà en defensa de la seva música, no n'escrigué mai cap per explicar els *leitmotiv* dels seus drames musicals i la seva significació; cal pensar, doncs, que no ho devia creure absolutament necessari per a la comprensió del seu art. Han estat sempre els seus comentaristes els que han cercat i recercat per donar interpretacions, sovint literàries, als temes. I no sols això, sinó que cadascun ha girat i regirat les partitures per tal de trobar-ne més que els seus antecessors en aquesta feina. Així, s'arriba a l'absurditat que en una edició de la *Tetralogia* n'hi són esmentats 358, entre temes i les que anomenen, amb cert pudor, *només que figures musicals*. Es fa difícil de creure que el propi autor s'hagués proposat inventar una tan gran profusió de motius, molts dels quals probablement sols existeixen en la ment del comentarista.

Per altra banda, la coneixença i interpretació dels temes podran ésser necessàries als tècnics i, si es vol, útils als profans. Però sense el bagatge d'aquests coneixements, es pot arribar a gaudir plenament

de l'art de Wagner, sobretot quan s'humanitza com en *Tristany i Isolda*, en *Els Mestres Cantaires* i en tantes altres pàgines, a la música de les quals, amb *leitmotiv* o sense, no se'ls podria exigir una major puresa, puix que s'adreça, sense cerebralismes ni literatures, a les fibres més delicades del sentiment.

I quant a la vàlua de Wagner dramaturg, ¿voleu una comèdia més fina i reeixida que *Els Mestres Cantaires*? És tan perfecta que no necessita gens ni mica de recolzar-se en la música per triomfar. Sense la part lírica, fou representada a Barcelona (ens sembla recordar que pel Teatre Íntim, d'Adrià Gual) i la prova va resultar del tot convincent. Quants escriptors no hi hauria que solament voldrien haver creat, per glòria seva, una comèdia semblant!

Si en alguns diàlegs d'altres obres ens pot semblar Wagner poc ponderat, cal recordar que gairebé sempre els seus personatges són déus, herois, màgics, cavallers, als quals no és improcedent que els faci parlar en un llenguatge quelcom emfàtic, allunyat del corrent. I, encara, ens faltaria saber—a nosaltres que coneixem a penes la llengua alemanya—si aquest èmfasi no prové en bona part de les traduccions, fetes, moltes d'elles, amb el peu forçat d'haver-les d'adaptar a la música. Sabem prou de quina manera, en algunes, ha estat torturat l'idioma per aquesta causa.

Ara bé, si amb l'ideal, impossible o no, que Wagner es proposava s'eixamplaven immensament els horitzons de l'art; si per atènyer-lo enderrocava la forma tradicional de l'òpera amb la seva excessivament artificiosa divisió en duos, àries, concertants, etc.; si produïa una vertadera revolució, modificant la composició de l'orquestra amb la introducció d'instruments poc usats fins aleshores, portant el cromatisme fins als majors atreviments, servint-se del silenci musical com a element emotiu; si l'escenografia i l'arquitectura teatral s'havien de posar al servei dels imperatius de la seva ment prodigiosa; i si tot això ho feia aixecant vers ell l'admiració devota de milions d'homes de tot el món, que convertien el wagnerisme en una mística, digueu-me si és o no exagerat afirmar que Wagner ha estat l'últim geni que ha tingut la Música. Qui després d'ell ha arribat a tant?

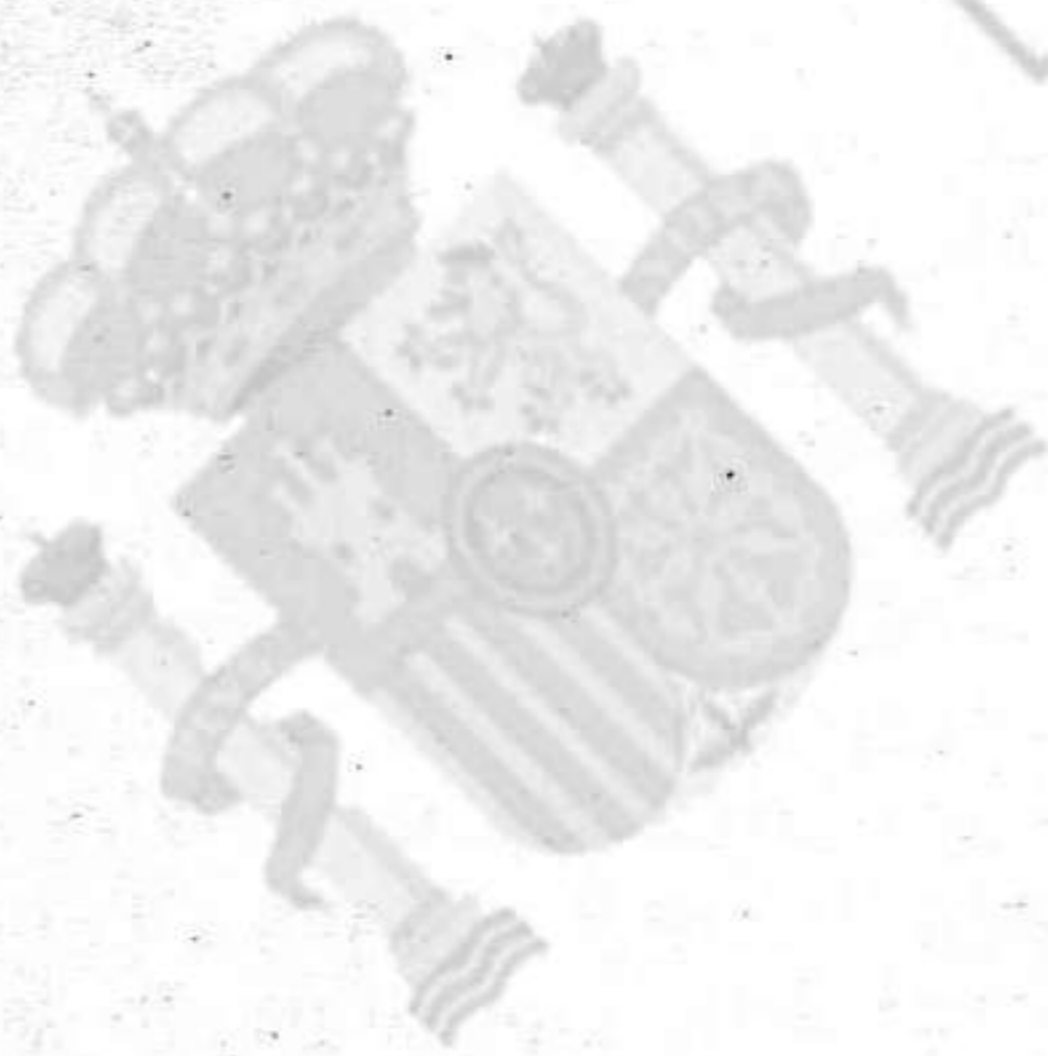
Els enemics de Wagner motejaren la seva de *música del Pervenir*. Aquest pervenir que irònicament li pronosticaven ha estat ben curt. Dia 13 d'aquest mes, ha fet cinquanta anys que el mestre morí a Venècia. Amb menys de mig segle n'hi ha hagut prou perquè la seva música del pervenir fos acceptada, entesa i estimada

com ho eren, són i seran les d'aquells altres dos grans genis que el precediren.

Bach, Beethoven i Wagner. Heusací la Triarquia d'estels que regnen en el cel de l'art musical i vora els quals empallideixen tots els altres. Sense menyspreuar els de menor magnitud i tot esforçant-nos a destriar la vertadera importància dels nous que vagin apareixent, admirem els primers i rabegem-nos en la seva llum immarcescible.

ESTANISLAU PELLICER

MINISTERIO
DE CULTURA

R I T M E S

174

Retorna

REFORMA del somni la ment vagament tremolosa,
malalta del pàllid esclat d'un lament que palpita
per fer-se ferment de revolta i alçar-se amb la fúria
del crit panteixant en paràbola ardent de sarcasme...
Debades. Encesa en un cel on l'atzar s'arracera
vestit amb la llum d'un silenci sonor d'ales flonges,
la ment, creu de foc, allibera el reflex d'una lluita
de l'àngel i jo, tantaleig braç a braç, ai tristesa
de batre un destí melancònic en fuga cansada!
Talment com en ànsia d'una ombra secreta o furtiva,
per l'arc de vellut palpitant de tenebres descloses
camina la nit, la magnètica nit taciturna
que enyora del dia perdut una música lenta
frenada pel dit de la llum del crepuscle que daura
la calma del cor, infant nu consirós. Una antiga
cançó modulada en la pau del silenci que plora
dins l'ànima en mal de records retrobats, li desvetlla
la música morta, record ja no meu, d'una estranya
tongada de temps monument funerari en ruïnes...
Mudable com ets, oh desig, oh quimeres de l'home!
Quin mal poden fer-me els retorns de les ombres difuses
si sóc jo mateix com una ombra que seu a la riba
del mar de les ombres que esperen el vol de la vaga
paràbola d'ales dels àngels vestits de silenci?

Ja l'hora s'esmuny en què el pas del silenci s'enrosa
de pètals d'argent, floridera dels astres, i pura
veu viva només al damunt de la negra cortina
del cel, assageta el cristall de la clara tenebra
la fina fiblada del vent. Ara és l'hora, recança!
Puresa del cor enyorós d'una música morta!
Retorna del somni la ment finament taciturna
com l'àngel altiu fadigat de la cursa infinita
dels vols verticals, ales altes, columna de flames
ratllant els relleus de bassalt de les voltes serenes
on dorm, columbari d'estels, l'esperança dels homes...
Oh ment, àngel pur! No has sentit, al final de ta cursa,
vibrant tot el cos de l'impuls de la ràpida marxa,
la gran voluptat vellutada, gaubança divina,
de fer de tes ales racer, i en refugi de plomes
dormir dolçament, santament, missatger del misteri?...

A. ESCLASANS

(Del "POEMA DE CATALUNYA"
en preparació.)

LLETRA DE BARCELONA

AQUESTA Barcelona que tant estimem, i, precisament, per tal com ens és tan cara, ens fa estar sempre amb l'ai al cor. Per cada moment joiós que hi podem gaudir, quantes vegades l'alè en suspens per l'angoixa i el front barrat per l'enuig.

Un bell moment de plenitud fou l'obertura del Parlament de Catalunya. Aquell dia, semblava que els carrers de la Ciutat fossin ennoblits per les ombres de les nostres grans i cares figures històriques. El poble féu acte de presència, amb la forma d'entusiasme que calia: amb emocionada dignitat.

La Ciutat hauria estat ben contenta que l'any s'hagués clos amb aquesta efemèrides de just recobrament. Les festes nadalenques, preparades amb aquelles fires tan saboroses, semblava que no tindrien altre clau que el corlligament de pensar que potser no tothom menjaria, en la diada commemorativa del naixement de qui volia que tots fóssim germans. Però, amb un clau, es veu que no n'hi ha mai prou. El fum de l'esglaiador incendi de "El Siglo", enterbolí tota la Ciutat, i les converses entorn del galldindi tingueren un tema ben trist. Més braços plegats per força. Aquell establiment que tants havíem vist créixer i engrandir, una mica sense ordre ni concert, on, durant uns quants anys, molts no posàrem els peus perquè no ens hi entenien, es tornava fum i runa, just al moment en què semblava que s'hi podria tornar a entrar amb un xic de simpatia. Ara, el destruït lloc, de la banda de la Rambla, té l'aspecte d'un edifici mort. Pel carrer de Xuclà, el desastre es deixa contemplar en tota la seva feresa. Aquelles pobres cases d'enfront, que semblava que no tenien altra feina que tafanejar per les obertures de la gran botiga, van estar a punt de pagar ben cara llur tafaneria.

La nit que seguí l'incendi, molts infants de Barcelona van haver de dormir al llit de llurs mares, esparverats i desesperats, en pensar que aquell reialme de les joguines, l'havia volgut el foc, per ell tot sol.

Encara no esvaït el record d'aquest fet lamentable, vingué a sobtar-nos la desagradable sensació que ens trobàvem al bell mig d'un volcà, i que, d'un moment a l'altre, podíem emprendre, a miques i bocins, el viatge a la lluna. Si aquest viatge no arribà a efectuar-se, ja n'hi va haver ben bé massa que, a alguns desgraciats, els toqués fer el de l'altre món.

Barcelona ha arribat, però, i pel camí del dany, el més alliçonador, a mestra de serenitat, i és molt difícil, ja, que aquesta classe de perturbacions li facin donar un pas enrera.

A mig gener, obrí de nou les seves portes el Liceu, rejuenit per l'assolida categoria de gran teatre català. L'obertura sofrí diversos ajornaments, sens dubte perquè el vell esperit de la casa no volia donar-se per vençut. Però era vell, i de vell ningú no en passa. L'acte inaugural es portà a cap amb l'esplendor que li corresponia; i fou plena d'alta dignitat l'entrada del President de Catalunya i totes les autoritats de relleu, a la gran sala d'espectacles. La salutació, per part d'uns, entusiasta, per part d'altres, respectuosa, fou feta, per tothom, a peu dret, acompanyada de l'himne nacional. Fins aquell vell esperit del qual hem parlat, de grat o per força, hi féu acte de presència, amb tota correcció. Les representacions fins ara donades no han defraudat el bon públic filharmònic, que recolzarà sempre una empresa que no l'enganyi.

Pocs dies abans de Nadal, s'inaugurà el Museu de les Arts Decoratives, instal·lat al Palau de Pedralbes d'una manera ben atraient i que convida a repetir-hi la visita. Les col·leccions, valuoses i interessants, disposades amb perfecte encert, es contemplen sense cansament. I el Palau, gelós de la seva rehabilitació, deu pensar: qui m'ha vist i em veu! I això, naturalment, dit no en to de plany, com se sol usar, no en *diminuendo*, sinó en triomfal *crescendo*!

Després d'uns dies de dubtes i desmentiments, ens vingué un nomenament de Governador, que es considera un encert. La feina feta pel Sr. Ametlla, a Girona, és una garantia de la que pot fer a Barcelona, en aquests moments difícils, i tot fa creure que l'últim Governador, deixarà un record ben diferent del que deixaren algunes calamitats de l'època borbònica.

Aquests dies, hem agafat, amb avidesa, l'ocasió d'embadalir-nos davant d'una rica col·lecció de fotografies, de M. de Bucovich, a la llibreria Catalònia. Sobretot, davant de les que porten imatges, recons, aspectes diversos de Mallorca. De bona gana les hauria

penjades a les meves parets, perquè haguessin endolcit l'enyorament de la vostra i nostra illa de prodigi.

I hem somrigut amb simpatia, com ho fariem davant les creacions d'un infant, contemplant una exposició de siurells mallorquins, iniciativa dels Amics de l'Art nou. Amb quina ingènua petulància s'exhibeixen les primitives figuretes!

I passem del somriure innocent a la rialla maliciosa, en visitar el Saló d'Humoristes, que té lloc actualment. Primitivisme! Humorisme! Quins dos bons remeis per als nostres mals, si aquests mals ens deixessin lleure per a pensar en els remeis.

Amb l'atorgament del premi "Joaquim Folguera", a Carles Riba, pel seu llibre *Estances*; i els dos anteriors, "Joan Creixells" i "Ignasi Iglésies", a Josep M.ª de Sagarra, per les seves obres *Vida privada* i *L'Hostal de la Glòria*, queda començada la història dels tres grans premis literaris de la nostra Generalitat.

Confiem que sempre, com en aquest primer any, Catalunya tindrà la pura satisfacció de veure que l'alta honor atorgada no ha d'inclinar-se per arribar a les persones favorescudes. Les dues dignitats, la del premi i la del qui el rep, estan a igual nivell. Que l'esperit de l'Amador de la Gentilesa sigui propici a la Pàtria.

MARIA AGUADÉ

Notes i idees sobre la publicitat

I

LA febrosa activitat comercial de la nostra època, la lluita en els negocis, la competència i, en fi, la necessitat de vendre, han fet aparèixer en la constellació científica una nova ciència, la de la Publicitat, d'un interès i d'una importància tan gran, que d'ella pot dir-se que ocupa actualment un lloc preferent, sobretot a l'estranger, en els estudis universitaris.

DEFINICIÓ DE LA PUBLICITAT

Per definir la publicitat podem elegir entre nombroses fórmules distintes. Efectivament, fins avui no hi ha definició consagrada, exclusiva i clàssica, i per la mateixa naturalesa de les matèries de què tracta la publicitat, sempre serà possible variar les expressions que s'emprin per definir-la. L'important no és tenir una definició única, rígida i estandarditzada, sinó comprendre a fons el que significa la paraula que s'utilitzi. Ben mirat, no hi ha res més fàcil. La publicitat és, senzillament, l'art de dirigir-se al públic de manera que aquest l'escolti i aconseguir d'ell el que es desitja. És l'art de fer conèixer quelcom al públic de manera que aquesta proposició sigui escoltada i surti efecte. És, encara, si es vol, l'art de presentar una oferta o una petició i que sigui acceptada, o l'art de dirigir una crida que rebi contestació favorable. També és l'art de fer-se valdre i exercir influència sobre un altre. La publicitat, aplicada a la indústria i al comerç, en qual aspecte és com l'estudiem preferentment, *és l'art de vendre i de fomentar la venda per tots els mitjans lícits que es poden imaginar; o, més breument, la publicitat és la tècnica perfeccionada de la venda; en unes altres paraules: la publicitat té per objecte aconseguir i augmentar la clientela, sigui la que sigui la categoria de clients de què es tracti. És ciència i és*

art. És ciència en el seu aprenentatge tècnic i en la seva concepció, i art en la seva execució i pràctica. Deu parlar a la raó en el primer concepte i al sentiment en el segon, a tot el que en nosaltres forma el món de l'inconscient, el món de la sensibilitat, el món més extens i misteriós que portem en nosaltres, car ningú no coneix els seus límits, mentre la raó és il·limitada. La publicitat es fonamenta en la psicologia; per això mateix no és una ciència exacta, les seves lleis tenen el caràcter de mutables i, per contra, és una ordenació, una canalització d'experiments pràctics i un càlcul constant de probabilitats, en les quals intervé molt directament l'Economia.

EVOLUCIÓ DE LA PUBLICITAT

En l'evolució de la publicitat es destaca una "publicitat natural", a la qual s'ha afegit una "publicitat complementària"; el conjunt d'aquestes dues formes és la "publicitat integral", o sigui la publicitat perfeccionada.

A mesura que la Humanitat se desenrotllava, les formes de la publicitat es feren més riques, més complicades i més estridents. Així, des de la publicitat primitiva, que no feia més que exhibir la mercaderia, o personalment, o en una tenda, o a l'aire lliure, hem arribat, a través de diverses classes de publicitat complementària que el desenrotllament humà ha produït, a la combinació de multitud de formes en què consisteix actualment la publicitat integral. Per arribar a aquest punt feien falta tres condicions generals d'importància, que s'han produït tardanament. Primera: La llibertat comercial, perquè sense llibertat no hi ha competència, i sense lliure competència la publicitat no ateny el seu complet desenrotllament; calia, doncs, l'arribada del reconeixement dels drets de l'home per a produir les condicions polítiques necessàries per al seu lliure desenvolupament. Segona: La condició econòmica de la gran producció. Quan hi ha poca mercaderia, és el propi consumidor qui cerca el venedor, i aquest no té necessitat de cercar el client. Era indispensable arribar a les grans descobertes de la mecànica, del vapor i de l'electricitat i trobar-se amb una condició permanent de sobreproducció, perquè la publicitat adquirís la seva plena importància com a agent essencial del repartiment de la mercaderia. Tercera: Calien, així mateix, condicions tècniques favorables a la difusió de la publicitat, que resultaren com a producte del següent: a) invent

de la impremta (segle XV); b) fundació del primer periòdic (segle XVII), i c) fundació del periòdic barat, de gran tiratge (segle XIX); els respectius inventors o fundadors poden ésser considerats com els avantpassats de la publicitat moderna.

Es veu que les tres condicions precises no es trobaren reunides fins el segle passat, i, efectivament, és des de llavors que la publicitat, en el sentit amb què avui prenim aquesta paraula, ha començat a donar grans passes. Basta obrir els ulls per adonar-se que la publicitat contemporània té les manifestacions més diverses. Es reben tota mena d'impresos o escrits publicitaris: lletres, circulars, llistes de preus, catàlegs, mostres, etc. En cada periòdic o revista, la publicitat s'ofereix més o menys obertament, des de la primera a la darrera ratlla. En el carrer hi ha cartells, anuncis lluminosos, homes *sandwich*, distribuïdors de prospectes, etc. En els teatres, estacions, ferrocarrils, tramvies, vapors, carreteres, en el camp, sense comptar els impresos que es llencen des dels aeroplans i les crides de la publicitat radiada i telefònica, els premis, concursos, exposicions, visites de viatjants comercials, conversacions dels amics; arreu existeix la publicitat.

Hi ha multitud de manifestacions publicitàries, que en apariència semblen el caos; però precisament el paper del perit publicitari consisteix a subordinar totes aquestes formes a les lleis de l'eficiència.

S'han publicat estadístiques per demostrar la importància relativa de la publicitat en els diversos països, i malgrat no haver existit fins últimament els mitjans d'establir-les exactament, es poden prendre com a indicis generals. Segons aquelles, la inversió anual dels Estats Units en publicitat era, en 1926, d'uns 1,500.000,000 de dòlars, xifra que no ha augmentat gaire en aquests darrers anys, degut a la crisi econòmica que flagella aquell país, la qual més bé ha repercutit desfavorablement en els negocis de publicitat, com es pot veure en el següent quadre, referent al juliol de 1932, comparat al mateix mes en els tres anys anteriors:

PUBLICITAT EN	1932 Línies	1931 Línies	1930 Línies	1929 Línies
Revistes generals.	335,208	552,842	707,433	869,666
» femenines	341,785	459,027	503,141	508,801
» setmanals	426,036	605,453	735,777	888,700
<i>Totals</i>	1.103,029	1.617,322	1.946,351	2.267,167

Es calcula que la quantitat invertida l'any passat en publicitat en els Estats Units fou de 1,485.000,000 de dòlars, és a dir, 17,894.250,000 de pessetes. I aquesta xifra no inclou la publicitat en publicacions tècniques i professionals ni religioses, petites revistes d'influència local, publicitat directa, programes d'espectacles, publicitat en tramvies, trens i estacions, repartiment de mostres, objectes de regal, etc., tot el qual suma alguns cents de milions més de dòlars!

Quant als restants països, els càlculs són menys precisos per la manca d'estadístiques; però s'ha considerat que la inversió en publicitat, guarda, aproximadament, la següent proporció, en pessetes: de 3,000.000,000 a 5,000.000,000 a Anglaterra i Alemanya; de 380.000,000 a 450.000,000 a França; de 100.000,000 a 150.000,000 a Itàlia; i de 60.000,000 a 90.000,000 a Espanya. La conseqüència que es treu d'aquestes xifres és que Espanya fa molt menys publicitat que els grans països comercials. En aquesta circumstància molts hi han volgut veure la nostra inferioritat, en matèria comercial, sobretot en l'exportació. El comerç i la publicitat, efectivament, estan estretament units, de tal manera que s'admet com a inqüestionable aquest principi: «El desenrotllament econòmic d'un país està directament proporcionat al desenrotllament de la seva publicitat, i viceversa».

F. VIDAL I BURDILS

C R Ò N I C A

JUNTA GENERAL.—En la darrera Junta General ordinària celebrada el dia 9 del corrent, amb assistència de nombrosa concurrència, el Secretari llegí la Memòria reglamentària, en la qual exposà les tasques realitzades durant l'any passat.

Després, el President va fer un senzill parlament, en el qual féu ressaltar l'obra duita a terme, o siga les relacions amb les restants terres catalanes, el centenari de Goethe, l'excursió a Barcelona amb motiu de l'entrega de l'Estatut, i les lletres dirigides als Partits polítics per a demanar la seva adhesió i ajuda per tal d'aconseguir el nostre Estatut. Això donà lloc a una discussió sobre la millor actuació possible per a l'obtenció de dit Estatut i s'acordà la formació d'un Comité pro Estatut, integrat per elements de tots els partits polítics que el tenguin al seu programa.

Acte seguit, el President presentà la dimissió de tota la Junta Directiva i per aclamació fou elegida la següent:

President: Miquel Massutí; Vice-President: Antoni Salvà; Secretari: Joan Sanxo; Vice-Secretari: Fèlix Pons; Comptador: Joan Muntaner; Tresorer: Miquel Arrom; Bibliotecari: Francesc de S. Aguiló; Vocals: Emili Darder, Estanislau Pellicer, Guillem Forteza i Josep Costa.

COMUNICACIONS TRAMESES.—L'Associació s'ha dirigit a l'Excm. Sr. Ministre d'Instrucció Pública i Belles Arts, per tal d'aconseguir que al Palau de l'Almudaina hi quedin instal·lats l'Arxiu Històric Regional de Mallorca i el de l'ex-reial Patrimoni de la Corona i la Biblioteca provincial.

PUBLICACIONS.—També aquest any l'Associació ha editat l'"Almanac de de les Lletres". És el volum XIII, i conté valuosos treballs d'autors mallorquins i de les terres de llengua catalana. Els socis als quals no se'ls haja ofert a domicili poden adquirir-lo al nostre estatge social, amb el descompte acostumat.

Igualment, s'ha editat enguany el "Calendari Mallorquí de 1933" que tant contribueix a fer conèixer la nostra llengua per la pagesia. És aquest el tercer any de la seva publicació.

E L S L L I B R E S

ALZINA, JAUME.—*L'Economia de la Catalunya Autònoma*.—Pròleg de Josep M.ª Tallada.—Tipografia Empòrium—Barcelona. 1933—190 pp.

L'escriptor menorquí Jaume Alzina ens fa ofrena del llibre que encapçala aquesta recenció, amb unes paraules plenes de cordialitat, i quan el volum encara expandeix la flaire forta de la tinta recent.

Com el títol de l'obra dóna a entendre, es tracta d'un llibre dedicat a plantejar i estudiar els problemes d'índole econòmica que la concessió de l'autonomia a Catalunya porta en si. Una exposició esquemàtica de la part financiera de l'Estatut—com diu el mateix autor—, des del que fou preparat a Núria fins al que sortí de les Corts Constituents de la República. Després d'això, el tracte poc just que ha rebut Catalunya quant a les finances, i, finalment, unes consideracions molt succintes del que haurà d'ésser la nova Catalunya.

Jaume Alzina ha viscut la vida catalana i amb ella s'ha identificat, per això no és d'estranyar el gran coneixement que de la seva economia posseeix. Diu ell mateix, en la Introducció de l'obra: "La simpatia vers Catalunya ens quedava gravada. Conèixer-la; examinar-la d'aprop; utilitzar la mateixa llengua; observar els mateixos costums; tot això féu que ens trobéssim com si fos a casa mateix i, ja situats en aquest punt, compreguérem que el sentir del catalanisme no era més que un compendi del nostre menorquinisme. A Catalunya passàrem els anys de dictadura. Fórem, com a bons germans, víctimes també de les injustícies que amb ella, i sobretot amb la nostra llengua es cometien".

L'autor de l'obra que comentam, no tracta per primera vegada en aquest llibre, matèries econòmiques en relació a Catalunya. D'ell coneixem també altres treballs, que units a aquest, l'acrediten de bon escriptor en el camp de les finances. "L'Economia de la Catalunya Autònoma" és una obra d'envergadura científica que confirma el bon nom de l'autor, que, en ella, demostra la clara visió i absoluta comprensió que de l'economia catalana i de les seves possibilitats posseeix, i ultra això, i pels seus mèrits, el llibre i l'exposició dels problemes en ell continguts, s'hauran de tenir ben en compte en les esferes polítiques i seran ben estimats per tots aquells elements conscients, que abans de prendre acord o de decidir-se avantposen l'estudi o la meditació en els seus actes.

L'obra, a més del bell pròleg de Josep M.ª Tallada que l'encapçala i de la "Introducció" de l'autor, es divideix en dues parts, integrada la primera per set capítols, i per disset i un final la segona.

I, per acabar, i per tal de fer boca als lectors, com vulgarment es diu, volem enumerar les matèries tractades per Alzina en el llibre comentat. Aquestes matèries, dividides per capítols, són les següents: Les finances de l'Estatut votat pel poble català; els informes dels representants del Ministeri d'Hisenda i de la Generalitat; la Comissió parlamentària per a dictaminar sobre les finances de l'Estatut; el vot

particular dels senyors Lluhí i Xirau; les finances de l'Estatut aprovades per les Corts Constituents; Catalunya davant el pressupost general d'Espanya; pressupost de la República per a 1933 i les seves repercussions a Catalunya; l'Economia catalana en relació a la general d'Espanya; catalanitat i capacitat; característiques i necessitats de l'Economia catalana; les comunicacions intercomarcals; la necessitat de la descentralització; la producció agrícola i el factor demogràfic; la reforma agrària; la relació entre l'agricultura i la indústria; foment del turisme; les obres públiques; la intervenció de Catalunya en la política econòmica general d'Espanya; propagació dels productes catalans; la Banca catalana; sobre una Banca oficial; l'estalvi a Catalunya; el problema social; i, la immigració.

Amb aquesta relació de matèries, els nostres lectors es podran fer càrrec de la importància que aquesta obra té, no solament per Catalunya, a la qual està dedicada, sinó també per nosaltres, davant les possibilitats del nostre Estatut, per les orientacions econòmiques que conté.—E. S. R.

Almanac de les Lletres, any tretzè de sa publicació.—Associació per la Cultura de Mallorca, 1933.—XXXI-167 pp.

Comentar la sortida d'una publicació que fa el número 13 d'una sèrie és, a casa nostra, una de les coses que donen més gust en quant és argument demostratiu d'una possible rectificació de camí vers l'adquisició d'una de les virtuts col·lectives que més falta ens fan: la constància. Sostenir per 13 anys seguits una publicació exclusivament literària com el present Almanac, n'és una bona prova. I qui no estigui disposat a reconèixer-ho així que aixequi la mà, i amb la mà una prova millor en contrari.

Segueix l'Almanac d'enguany fidelment la pauta dels seus predecessors, en el doble aspecte de retaule o mosaic de la producció literària mallorquina en els temps que correm, i de patentitzar una cordialitat de relacions i una ininterrompuda germanor sentimental entre els escriptors de Mallorca i de Catalunya, tradicional des dels primers temps de la Renaixença. Si alguna particularitat hagués de fer-se ressortir de l'Almanac d'enguany devora els anteriors és el seu volum més gros. 70 noms hi figuren, dels quals 34 mallorquins i 36 de catalans, amb 46 col·laboracions en vers i 24 en prosa entre tots ells. D'entre els mallorquins, més o manco militants, pocs noms es troben a mancar; sols mossèn Riber, Tous i Maroto, Caimari, i tal volta cap altre. Exclusió voluntària, premeditada o casual?

Judici de l'Any, santoral, crònica, la disposició és la mateixa de sempre. La crònica recull, com de costum, les efemèrides sobressortints de la vida mallorquina en els diversos aspectes, artístic, cultural, literari. En l'enumeració de les obres que augmentaren l'any passat la nostra bibliografia, que l'anònim cronista es sol queixar, i amb motiu, que sien sempre escasses, és de lamentar l'omissió de la novella de Francesc Sureda Blanes, primer llibre en la nostra llengua d'aquest autor i per això més d'agrair: *De com Icarus perdé les ales*; i qui sap si alguna petita cosa més. Dit no sia més que per completar la informació.

Calendari Mallorquí de 1933. Any III.—Publicat per l'Associació per la Culnra de Mallorca.—56 pp.

Un altre almanac d'una sèrie més recent, però decidida també a durar, i que iniciada fa tres anys ve a omplir un buit real de la nostra bibliografia. No era gens lògic que els nostres pagesos, en venir per Sant Tomàs i Festes a Ciutat,

se n'haguessin de tornar a la vila amb el seu "Zaragozano" que han de manejar tot l'any, escrit de cap a peus en una llengua forastera que ells no parlen. Ara, amb aquest calendari mallorquí, ja en tenen un que parla i pensa com ells. Que, malgrat això, hi ha encara gent que se l'estimen més en foraster? Paciència. Ja s'arreglarà, si Déu vol. Mentrestant, la qüestió és que si n'hi ha un—i no és un sinó molts que n'hi ha,—que el vulga en mallorquí, ja sap on trobar-lo.

Una introducció folklòrica sobre el temps; les festes i romeries; fires i mercats; notícies estadístiques i geogràfiques de Mallorca; un resum històric de l'illa; informació de serveis públics i comunicacions; santoral; tradicions populars; vida agrícola; i una nota final concisa sobre autonomies regionals i els Estatuts per les mateixes, vetaquí tot quant conté en les seves curtes pàgines el petit calendari. No és poc, ni és vulgar. Hi trobam a mancar, per trobar-hi qualque cosa, la taula d'equivalències de pesos i mesures mallorquines antigues que duïen els seus predecessors i que feia molt bon servei. Pel demés, sols enhorabones mereixen els qui l'han fet, i un bon èxit que els desitjam.—P. M.

LA SAGRADA BÍBLIA.—Vol. XIV.—*Lletres de Sant Pau*.—Versió catalana del Dr. Carles Cardó.—Fundació Bíblica Catalana. Barcelona. Editorial Alpha. 1932.—XIII + 273 pp.

Sia quin sia el judici de cada qual sobre En Francesc Cambó polític, ningú no gosarà discutir a l'eminent home públic els seus títols a la gratitud de Catalunya dins el camp de la cultura nostrada. La qualitat patrícia del seu mecenatge, desdenyós d'aleacions populo-culturals de dubtosa puresa, revela un patriotisme altament orientat. Fer parlar en català els autors del Vell i el Nou Testament, després de fer-hi parlar tota l'antiquitat clàssica, és dotar la nostra llengua de les més nobles executòries: val tant com integrar-hi els dos hemisferis del que, per a nosaltres occidentals, constitueix la cultura humana.

La "Fundació Bíblica Catalana", que ve a completar, sota el mateix patronatge, l'obra de la "Bernat Metge", porta ja publicats catorze volums de la Sagrada Bíblia, en la traducció de la qual han col·laborat els nostres homes més prestigiosos dins el món de les ciències eclesiàstiques i dels estudis semítics. La *Sinopsis Evangèlica*, egrègiament editada al marge de la sèrie, és la primera sinopsi catòlica important amb el textos grecs originals, establerts, amb màxima autoritat, pel fundador de l'Escola Bíblica de Jerusalem: l'insigne dominicà P. Lagrange.

El darrer volum publicat per la Fundació conté les *Lletres de Sant Pau*, des de la primera als Corintis, en què vibra tan inconfusiblement l'esperit de l'Apòstol, a l'adreçada als Hebreus, l'estil de la qual ha motivat tants de dubtes respecte a la seva redacció i origen. L'adreçada als Romans s'era inclosa ja en el volum anterior, a continuació dels *Actes dels Apòstols*.

L'autor de la versió, de la introducció i de les notes exegetiques és un escriptor preclar, molt estimat dins Catalunya, i també aquí entre nosaltres, pels seus lúcids comentaris a l'actualitat damunt *La Paraula Cristiana*, models de serenitat i d'altalesa: el Dr. Carles Cardó, canonge de la Seu de Barcelona. El Dr. Cebrià Montserrat, professor d'aquell Seminari, hi ha col·laborat amb notes històriques, geogràfiques i crítiques molt addients.

L'enèrgica figura de Pau de Tars, el zelós faritzeu convertit fulminantment en seguidor del Crist, pren relleu en la "Introducció" que obre el volum, dins la qual són estudiats concisament l'ambient en què es va formar i el món en què operà

l'Apòstol dels gentils, la seva mentalitat i el seu caràcter, el llenguatge i l'estil de les seves epístoles. El protagonista ens els mostra net, malgrat la seva coneixença del món hellènic, de tota altra influència que la de l'antic Testament, sol nodriment del seu esperit i la llum del qual projecta damunt el Nou.

Davant cada lletra, va una notícia preliminar plena d'interès, en la qual s'explica l'ocasió històrica en què fou escrita i el seu objecte, així com la personalitat d'aquells a qui va adreçada.

En aquesta hora greu de conseqüències,—empetitida pel concurs d'ignoràncies que baladregen damunt fulles quasi anònimes atacant o defensant principis pràcticament desconeguts per uns i altres,—l'aparició del llibre que comentem té un alt sentit. Ell incorpora a la circulació literària catalana, en un estil vivent i prísti, aquesta cosa enorme i bàsica, d'incalculable transcendència, que és la doctrina de Sant Pau.

L'eficàcia expressiva, el vigor de pensament, la roentor cordial, la plenitud apassionada amb què aquest va establir-la en les seves Lletres, semblen haver passat fidel i íntegrament a la traducció catalana. Un gran respecte ens pren en rellegir-les-hi, davant aquesta obra del genial estructurador del Cristianisme, que constitueix un fonament i una pedrera incomparables.

I la llengua nostra n'apareix ennoblida als nostres ulls i revestida del prestigi amb què el Renaixement consagrà les llengües germàniques per la traducció d'aquests mateixos llibres, que durant els darrers segles han donat a dos o tres grans pobles del món llur mèdulla de lleó.—M. FERRÀ.

PONS, ANTONI.—*Dietari del Dr. Fiol.*—Vol. I.—Publicacions de la Societat Arqueològica Luliana, Ciutat de Mallorca, 1933.—LIV + 248 pp.

Seguint la seva tasca de recercador pacient i constant del nostre passat, acaba de publicar mossèn Antoni Pons un llibre que ha de fer la delícia de tots els lectors que el prendran en mans, i que fins ara no recull més que alabances. No serem nosaltres qui desentonem. Vetaquí una obra ben interessant i un llibre d'història ameníssima: la història que els llibres d'història no duen és la que contenen les pàgines d'aquest dietari íntim. Tot el segle XVIII mallorquí, amb el seu caràcter i el seu color, vibra pintorescament en les anotacions diàries d'aquest Doctor en Dret, meticulós i punticomat, que era el Dr. Joaquim Fiol i Estada de Montcaire, el qual, en apuntar cada dia en una plagueta de notes fins al centímetre de les seves despeses menudes, i les seves anades i vengudes, ens dóna, des del ben situat observatori de la seva posició, el to i el pols de la societat que l'envoltava.

Comprèn el primer volum d'aquestes Memòries els sis anys que van de 1782 fins a 1788, un any abans d'esclatar la Revolució francesa. Qui era el seu autor, el doctor Fiol, el mateix mossèn Pons s'ha cuidat prou de dir-nos-ho i fer-ne tots els comentaris en l'estudi preliminar que ha posat a la transcripció del curiós i interessant manuscrit. Com si no volgués deixar res a fer al lector, quant a composició de lloc i situació dels personatges en l'ambient de l'època, el nostre amic ens dóna la feina feta en aquest llarg pròleg. Per les seves LIV pàgines de prosa atipada i espessa que, com és costum en l'autor, deixa endevinar tot el que guanyaria en una segona redacció, a la que mai no s'arriba a decidir, desfila el doctor Fiol amb tot el seu ambient: família, literatura, el salonet de Can Serra (el Cronista don Bonaventura), les llamineries conventuals, les inquietuds dels precursors, la calma provinciana de l'ambient on arribaven, lentes però reconeixedo-

res, les resplandors de la foguera immensa que havia de separar dues èpoques de la història.

Mirall d'aquell *bon vieux temps* de marquesos erudits enclins al mecenatge, de doctors remilgats, puntil·losos i ordenancistes, de tonsurats plens de curiositat intel·lectual, crema d'una societat que, en mig de tot, sabia prendre la vida en aquell punt dolç que la fa sempre amable i daurada, aquest *Dietari* és una joia que tots sabrem grat, per temps, al seu transcriptor d'haver-nos posada a l'abast. El doctor Fiol, que hauria fet les delícies del malaguanyat *gourmet* i mestre en coneixement de l'època que era Sants Oliver, aquest Doctor qui posa arguments, jutja quamquams, administra testimonis i firma pediments, que un dia apunta: "he tingut el susto de saber que la serp que en el jardí havia mort el Sr. Miquel, la he menejada yo en les mans volent llevar las del pasejador", i un altre dia que "he encontrat baix la porta del meu estudi un paper anònim en que se me avisa dels excessos de la neboda de Juana cuinera" és ja una adquisició i una amistat nostra de per vida, com l'admirable Lector Amengual, d'aquelles inefables *Flors del Silenci*.—J. P. M.

P. SAMUEL D'ALGAIDA, O. M. Cap.—*Fra Joan Exemeno, O. M. Autor Mistic*. (Tiratge apart d'*Estudis Franciscans* 1932, pp. 339-388).

Precedits d'un excellent estudi, cenyit i documentat, de la personalitat de l'autor, el menoret mallorquí Fra Joan Exemeno, acaba de publicar el P. Samuel d'Algaida els fragments que resten de la *Contemplació de la Santa Quarantena*, versió de l'obra del franciscà italià Uberti de Caçale. Un nou text, a l'abast de tothom, de l'antiga mística catalana. I una personalitat més, la de Fra Exemeno, definitivament adquirida a la nostra història literària.

Nascut a Mallorca devers 1360, fou lector de Teologia de la Seu en substitució del cèlebre fra Nicolau Sacosta; "pensionat", diríem avui, amb cent lliures per anar a estudiar quatre anys a Tolosa i doctorar-se i prendre el grau de Mestre. L'any 1396, ja llicenciat, predica a la capella del Castell reial de Mallorca l'oració fúnebre del rei Joan I d'Aragó. En 1397, se li confereix solemnement el mestratge a St. Francesc, en una festa per la que s'interessa el rei Martí i canta en les seves Cobles, Anselm Turmeda. Confessor del rei Humà i de la seva primera muller Maria de Cuna, igual que de la segona, Margarida de Prades, del rei de Sicília Martí, i del Comte d'Urgell, Jaume d'Aragó, exercí diverses reials legacions, i en 1418 fou consagrat a Lleida Bisbe de Malta, i morí a la seva diòcesi per l'octubre de 1420.

De l'activitat i producció literària de Fra Exemeno, tan ponderada per Turmeda i tan sol·licitada pel rei Martí, no ha arribat a les nostres mans més que el manuscrit, inèdit fins ara, d'aquest tractat incomplet de "La Contemplació de la Santa Quarantena" fet a indicacions del mateix rei Martí l'Humà, i la publicació del qual hem d'agrair a l'actiu P. Samuel d'Algaida que sovint troba, amb admiració i agraïment per part nostra, lleures per tasques d'arxiu enmig del tràfec de tantes d'altres.—J. P. M.

L E S A R T S

EXPOSICIONS

MARY K. JONES I THOMAS B. JONES

Han exposat junts a les Galeries Costa.

Mary K. Jones presenta una sèrie de belles estatuetes, caps i bustos de reduït tamany, esculpits curosament i en part policromats. Els acompanyen algunes obres similars d'avantatjades deixebles. Formen un discret i simpàtic agrupament.

Thomas B. Jones mostra una col·lecció de pintures a l'oli que revelen que l'autor és coneixedor d'orientacions modernes. Tracta natures mortes, figures i paisatges en dibuix sintètic. Generalment correcte, encara que no sempre cerca la correcció i prefereix sovint la idealització. Coloracions diverses, des de càlides entonacions fins a efectes estridents, produeixen una variada escala de cromatismes. Citam *Verge romànica* com a nota de justes i càlides tonalitats.

TITO CITTADINI

No s'havia esfumat encara el grat record de la forta impressió, que, en l'exposició de l'any passat, ens causaren moltes d'aquelles obres que formaven un conjunt en extrem càlid, inquiet, revolucionari, i que abarcaven un extens camp, fecund en audàcies i en qualitats.

Ni tampoc havíem oblidat a través del temps la manera més llunyana tan rica de plàcida emoció; de claror suau i joiosa; afinats la llum i el sentiment de l'hora per matisos finíssims, quasi imponderables.

L'exposició que actualment presenta a les Galeries Costa, dedicada als carrers de Pollença, assenyala un estat d'ànim i una orientació diferents de les anteriors. Els valors, tan els espirituals com els plàstics, són també ostensius i excel·lents, però bastant diferents dels que d'aquest notable pintor coneixíem.

Si no es tractés de l'obra d'un temperament ferm, consagrada a Mallorca amb un amor i una constància encomiables, ens limitariem a la consideració dels valors aparents de les notes exposades al present; i ens desentendríem de la necessitat de formular un judici en consonància amb la trajectòria que marca la lluita interna d'un artista tan interessant.

Sacrificant a la concisió l'amplitud que requereix la matèria, farem observar que *Carrers de Pollença* són obres filles de l'observació i de l'estudi. Semblen un parèntesi, un descans, en l'expressar l'ànima per extreure'n genials concepcions. Pintura sòlida de formes i de tints, perseguint les diferències de caràcter de l'assumpte: tranquil·les visions dels carrers, dintre un ambient de certa uniformitat. Els tons terrosos de les cases, barrejats amb els de les figures; unes de greu entonació, altres de colors més vius

i simpàtics, però sempre sorgint amb espontani dinamisme. Sanitós ensinistrament en situar-les a la llum i al lloc precisos.

Equidistant de les anteriors modalitats, és a dir, fugint un poc d'aquelles tènues delicadeses de color que podrien distreure de l'aspecte normal de l'assumpte, i restringint aquelles genialitats desbordants de calor subjectiu, sembla tot posposar-ho al caràcter idoni, al tema proposat. Dins una gran ponderació, expressa el que vol expressar. I queda tant al descobert que inspira als seus treballs la ponderació, que les obres que l'asseixen en major grau resulten les més meritoses. En són mostres escaients: *Eu carrer de la meva cosina*, molt just de tons agrisats; i *Can Espré*, nota distingida, emotiva, aconseguida amb modestes i uniformes tonalitats, i amb simplicitat de línies.

El millor elogi que podem fer de les obres exposades és que són dignes de la signatura de Cittadini.

OCTAVE LAFAY

El senyor Costa, amablement, i en el desig d'atendre les demandes de lloc, ha tingut l'encert d'ampliar les seves Galeries amb una saleta veïna, de llum i decorat adequats, que amb al seu fi humorisme ha batejat amb el nom de "Sala Barberini".

La inaugura Octave Lafay, soci de la Societat d'Artistes francesos, amb l'exposició de nombroses aquarelles, la major part d'assumptes de Palma, port i voltants. La tècnica àmplia i de fresca espontaneïtat mostren la seva elevada educació artística i excel·lents disposicions.

Les obres, suggestives; atraients de dibuix i composició. El color, ric de transparències i justeses en les mitges tintes, queda sols un poc imprecís a les intenses vibracions de blaus i verds.

Treballs tots d'honrada inspiració, porten un distingit segell d'escola francesa, impressionista, molt escaient.

CLAIRE VAN SCOY

Claire Van Scoy, artista nordamericana, exposà a la sala Margarida Mateu una selecció de dibuixos i de pintures a l'oli i a l'aquarella. El tema preferit és el nu femení, tractat sobriament i amb bon gust. La intuïció de l'autora li permet perseguir el sabor de la bona època clàssica, en la escaïença de les actituds i en els airosos escorços. En canvi, a les pintures, les línies perden elasticitat, limitant-se a tancar masses de color que juguen un valor decoratiu d'accentuat avantguardisme.

J. VIÑETA

El pintor italià J. Viñeta presentà al "Círculo Mallorquín" un agrupament de paisatges i marines de Mallorca. La seva paleta no s'és adaptada a la nostra llum, la qual cosa és de lamentar per quant assoleix una rica tècnica i certa gràcia en el dibuix correcte.—B. B. C.

TEATRE

"SA COMÈDIA D'EN CUANITO"

El 8 de febrer, s'estrenà al "Saló Mallorca" el sainet en un acte "Sa Comèdia d'En Cuanito", original del poeta Josep M.ª Tous i Maroto.

L'autor que havia tractat en castellà—i no sense èxit—el teatre poètic, ens ofereix amb aquest sainet la seva primera producció en prosa en la nostra llengua vernacle, i ens plau molt poder consignar-ho. La seva nova comèdia és un quadre de costums, extret del natural, de la nostra honrada i sana menestralia. Una sàtira enjogassada de les apariències i prejudicis socials de les nostres classes modestes que personifica el protagonista de l'obra, enfront del bon sentit i amor desinteressat del seu rival. Els personatges estan ben observats i es mouen amb cert desembaràs i picardia. El diàleg és viu i el llenguatge popular, amb tota la gràcia i totes les tares del lèxic d'avui en dia, que és l'època en què desenrotlla la comèdia.

L'obra entrà dins el públic, que aplaudí amb entusiasme i féu aixecar la cortina repetides vegades, essent cridat l'autor a escena al final de l'acte.

La companyia interpretà l'obra amb amor, sobressortint el primer actor Sr. Forteza i el seu fill, les Sres. Cristina i Catina Valls i els Srs. Perelló i Oliver.

Felicitem l'autor pel seu nou triomf escènic.—G. C.

"NIT DE NADAL"

Al "Saló Mallorca", dia 22 d'aquest mes, tingué lloc l'estrena del poema "Nit de Nadal" de l'eximi poeta, amic i col·laborador nostre, Guillem Colom.

El nom conegudíssim de l'autor i el seu prestigi com a poeta, tant a Mallorca com a l'altra banda de la mar, havia despertat un gran interès per conèixer aquesta obra, que esperava tothom com el *clou* de la temporada de teatre mallorquí organitzada aquest hivern gràcies a la iniciativa de l'empresa del "Saló Mallorca" i a l'entusiasme i bona voluntat, dignes per tots conceptes de lloança, de la modesta companyia Catina-Estelrich. El resultat de l'estrena fou un èxit veritable. L'exquísidesa del poeta i la mestrívola traça del versificador n'eren, ja d'antuvi, una sòlida garantia. Així ho demostrà des d'un principi l'atenció del nombrós públic que escoltava amb delícia la cadència dels versos ben tallats del poema, i ho exterioritzaren els càlids aplaudiments que en diferents ocasions interromperen els actors i que culminaren, insistents, en acabar cada un dels quadres i dels actes de l'obra, obligant l'autor a sortir repetides vegades a l'escena.

"Nit de Nadal", més que una comèdia de costums de la pagesia de Mallorca, és un poema escrit en forma dramàtica representable. Una veritable ègloga de la nostra muntanya plena de saba de la terra i d'ambient muntanyenc. Escrita amb la discreció que sap fer-ho Guillem Colom, no us hi fa nosa res que traspuï tipisme exagerat, tan usat sovint en aquests casos com tots els tòpics de mal gust. Nosaltres, que en diferents ocasions ens hem declarats des d'aquestes mateixes planes enemics d'aquests tòpics, hauríem potser suprimit encara alguns dels detalls de la indumentària dels personatges que no fan altra cosa que distreure l'atenció del públic de les bel·leses del poema. L'obra de Guillem Colom, nascut dins la muntanya de Mallorca, format dins el seu ambient i enamorat dels seus olivars incomparables, no necessita de certs detalls accidentals per situar el públic

dins aquest mateix ambient. El poema i la traça de l'autor són ja sobrers, ells sols, per aconseguir-ho.

L'acció de l'obra és simplicíssima. Més que una acció dramàtica, és un simple pretext de l'autor per fer desfilars davant els ulls del públic una sèrie d'escenes vives i de figures conegudíssimes de la nostra muntanya en l'època de la collida de les olives. El bellugueig de les collidores dins l'olivari, amb les seves converses, els seus costums, els seus amors i les seves inquietuds; la nit de Nadal, amb les modestes lluminàries que arriben al cor de la muntanya dins l'amor del paneret familiar compost amb tot endreç; la festa de les acaballes, amb ballades de *mateixes* i *copeos* sota el porxo enjoiat de les collidores; les parelles d'enamorats, que baixen de la muntanya, plena de remors i de cantúries nadalenques, cap a la vila, per anar a Matines i a la Missa del gall... Tot això, presentat en versos correctíssims que segueixen sempre la mateixa mètrica en tot el curs de l'obra i que us recorden constantment el ritme de la dansa més mallorquina de totes, que és el copeo, fa de "Nit de Nadal" una obreta excellent, única en el seu gènere, fins avui, entre les escrites a Mallorca pel teatre. Precedeix l'obra, a manera de pròleg, un bell parlament en vers d'una de les collidores, que l'autor ens deixà assaborir, con un avenç, a l'"Almanac de les Lletres" d'aquest any.

Hem de remarcar l'interès que prengué la companyia en l'estudi de l'obra i la cura que posaren tots, actrius i actors, en la dicció dels versos. Cal fer especial menció de les senyores Catina i Cristina Valls, dels senyors Forteza, pare i fill, i del senyor Perelló.

L'escena de la festa de les acaballes, a la qual col·laboraren encertadament l'"Orfeó Mallorquí" i una discretíssima parella de balladors, féu vibrar el públic amb entusiasmes de la terra.

Rebi el nostre estimat col·laborador i amic, En Guillem Colom, les felicitacions de L. N. T. per l'èxit de la seva obra, i cuidi, de tant en tant, de fer-nos conèixer altres mostres de la seva nova modalitat en el concert de les lletres nostrades.—A. S.

RECULLS DE FORA

L'activitat política espanyola s'ha desplegada tota durant el febrer en un ambient especial d'enrarament i d'inquietud no aclarit encara del tot. El dia 1, s'obriren les Corts després de les vacances de Nadal, amb un primer debat sobre els fets de Casas Viejas amb motiu del moviment anarco-sindicalista del 8 de gener. Dia 2, liquidat el debat amb un discurs del Sr. Azaña i una votació guanyada pel Govern, començà la discussió de la Llei de Congregacions Religioses. Dia 3, pronuncià el Sr. Lerroux el seu discurs i rectificació en el que anuncià l'obstrucció parlamentària del partit radical a l'obra del Govern, feta excepció del Projecte sobre Congregacions, i demanà la dimissió del Govern Azaña.

Al volt d'aquesta obstrucció, ha girat tot el mes el comentari polític, apareixent a l'escenari cada dia la paraula crisi, que sura encara en l'aire. Com a resposta a l'ofensiva radical, dirigida més que res contra els socialistes, tengué lloc dia 14 en el Frontó Central de Madrid, un grandíols banquet d'homenatge a Azaña, ofert pel Sr. Prieto, i en el discurs que amb tal motiu pronuncià el Cap del Govern, ratificà la seva aliança amb els socialistes disposats a afrontar plegats a les Corts l'obstrucció. El dia 23, resultat d'una visita de parlamentaris a Casas Viejas, es promogué de nou un debat sobre els tràgics successos, i es presentà una proposició de censura contra el Govern, a la qual, no podent ésser posada a votació reglamentàriament fins en el terme de cinc dies, contestà aquell suscitant una votació de confiança, que guanyà per 173 vots contra 130, de totes les minories no governamentals plegades.

***

Dia 22, després de llargues vacances, reprengué les sessions el Parlament Català, llegint-se el Dictamen de la Comissió sobre el Projecte d'Estatut Interior de Catalunya i els vots particulars al mateix subscrits per les minories de la Lliga Catalana i de la Unió Socialista de Catalunya.

***

Dues efemèrides dignes d'esment en la política catalana són l'assemblea de la Lliga Regionalista, tenguda del 3 al 5 a Barcelona, en la que s'acordà el canvi de nom del partit pel de Lliga Catalana i es donaren normes per la futura actuació i orientacions de programa. Dia 14, l'ex-President d'Acció Catalana, Sr. Jaume Bofill i Matas, pronuncià a la Sala Mozart un discurs, en el qual explicà la seva entrada i la d'altres elements de la dreta d'A. C. a la nova Lliga Catalana.

L'altra efemèride és l'exteriorització en la premsa del partit, amb motiu d'un article a "L'Opinió", de les discrepàncies en el si de l'Esquerra, motivades per diferències fonamentals d'apreciació sobre el caràcter de les de-

legacions presidencialistes de la Generalitat. Integren al grup dissident, els Srs. Lluhí, Xirau, A., Terradelles, Torres, Comas i Casanelles.

***

Dia 8, s'obrí el nou Dail irlandés, i fou reelegit President del Comité Executiu el Sr. De Valera, per 84 vots contra 54 i 11 abstencions.

***

El Concurs bibliogràfic anyal de la Biblioteca Nacional corresponent a 1932, ha estat fallat declarant sense adjudicar el premi de 5.000 pessetes ofert al tema: "La Imprenta en Barcelona en los siglos XV y XVI" per no haver-se presentat cap treball; i atorgant l'altre premi, d'igual quantitat, al *Catálogo de los Códices Griegos de la Biblioteca de El Escorial*, del Sr. Alejandro Revilla i Rico. Al mateix temps, acordà el Jurat senyalar al Patronat de la Biblioteca Nacional, la importància de les obres: *Ensayo de una Tipografía canaria, Historia y bibliografía de la Imprenta en Santa Cruz de Tenerife, Las Palmas de Gran Canaria y Santa Cruz de la Palma, 1572-1900*, i *Los poetas extremeños de los siglos XVI y XVII*, que creu mereixedors de recompensa.

***

Cumplimentant disposicions testamentàries del Sr. Anibal Morillo y Pérez del Villar, comte de Cartagena, mort en 1929, l'Acadèmia de la Història de Madrid ha establert una càtedra d'*Arqueologia i Etnografia precolombines* encarregada al Sr. Eric Thomson; l'Acadèmia de Medicina una d'*Embriologia*, a càrrec del Sr. Ildefons Dehesa; i l'Acadèmia de Ciències les de *Topologia, Espectrografia i estructura de l'àtom*, i de *Genètica*, a càrrec respectivament dels Srs. Tomàs Rodríguez-Bachiller, Miquel A. Catalán i Antoni de Zulueta.

***

A Niça, tengué lloc, del 9 al 14 gener, la primera Conferència europea del Turisme, amb 350 delegats de 22 nacions. Entre les conclusions figura: que els hotels sien considerats institucions d'interès públic; que l'obertura de nous sia regulada considerant les necessitats del país; creació d'una carta d'identitat europea que faria de passaport; creació d'una moneda d'or estable i uniforme pels turistes; creació a Niça d'una oficina internacional que centralitzi les qüestions relatives als interessos econòmics dels turistes.

***

La Federació Aeronàutica Internacional ha concedit a l'enginyer espanyol Sr. Joan Lacierva i Codorniu, inventor de l'autogir, la gran Medalla d'or. Fins ara, han rebut semblant distinció: De Pinedo, Alan Cobham, Lindberg, Hinckler, Costes, Balbo i Eckener.

***

A Madrid, acabà dia 18 les seves tasques la Conferència de la Banca Privada, amb la formació d'una comissió mixta de tres patrons i tres obrers, encarregada de redactar les bases definitives.

***

Morí a Barcelona, el filòleg Dr. Pere Barnils i Giol. Havia estat pensionat a Alemanya per la Diputació de Barcelona, juntament amb Mn. Griera i Manuel de Montoliu, per fer estudis especials de filologia romànica.

***

El 26, morí a Barcelona el Mestre Antoni Nicolau. Nat en 1858, la seva primera obra fou la simfonia *Atàlia* estrenada al Liceu en 1876. L'any següent, estrenà *La Tempestat*. D'aquella època són també l'òpera *Constança*, i els poemes simfònics *El triomf de Venus*, i *Spes*. Dirigí durant molts d'anys la Societat Catalana de Concerts, que introduí a Barcelona molts fragments de la Tetralogia wagneriana, i des de 1900 fins fa dos anys, que fou jubilat, l'Escola Municipal de Música de Barcelona, on desplegà, en trenta cinc anys, una obra fecundíssima d'educador. És autor de *La Mort de l'Escolà*, *Divendres Sant*, *Entre flors*, *Jesús als nois*, *Captant*, *La Mare de Déu*, *El Noi de la Mare*, la *Salve Montserratina* i moltes d'altres obres, l'execució de les quals ha fet arreu del món la fama, tan sòlida, de l'Orfeó Català.

* * *

La "Institució Patxot" de Barcelona, convoca el 14e Concurs sobre estudis històrics, polítics i socials, amb un premi de 5.000 ptes. al tema: *La llibertat d'ensenyament i la independència de la intel·ligència*. Els treballs, originals i inèdits, han d'ésser en català, i enviats a la direcció: carrer de Cucurulla 1 i 3, Barcelona, abans de les set del vespre del dia 25 gener 1934. El veredicté es farà públic el mes d'abril següent.

* * *

A Barcelona, tindrà lloc, de febrer a juny d'enguany, un curs Internacional Montessori.

* * *

El dia 2, s'obrí a Barcelona el I Congrés Municipalista Català, organitzat per la Federació de Municipis Catalans.

* * *

A la Universitat de Barcelona, tengué lloc el capvespre del dia 8 un acte solemne en celebració del X aniversari de la Fundació Bernat Metge, amb parlaments dels Srs. Joan Estelrich, Dr. P. Bosc Gimpera i Dr. Joaquim Balcells.

* * *

El 3 de febrer, fou adjudicat per primera vegada el Premi "Joaquim Folguera", instituït per la Generalitat de Catalunya, i concedit a Carles Riba per la seva obra: *Estances*. Constituïen el Jurat els senyors Joaquim Ruyra, president; Miquel Ferrà, C. A. Jordana, Carles Soldevila i Guillem Diaz-Plaja.

* * *

El 6 de febrer, s'escaigué el 1er centenari de la naixença del gran novel·lista montanyès José M.ª de Pereda. La Comissió organitzadora, a Santander, d'aquest centenari, es dirigí a tota la premsa espanyola en demanda d'un record pel cantor de la Montaña, que ha donat lloc a una sèrie d'articles i estudis renovadors de la glòria, no tota esvaïda, ni de bon tros, de l'autor de *Peñas Arriba* i de *Sotileza*, llibres que feren les delícies de la generació dels nostres avis i pares.

* * *

La *Gaceta de Madrid* de 4 febrer, duu l' O. M. de 3 del mateix mes amb les bases reguladores dels concursos nacionals d'Escultura, Literatura, Art Decoratiu i Gravat per 1933. Poden prendre-hi part tots els artistes, escrip-

tors i arquitectes amb títol, espanyols, hispano-americans i filipins residents a la Península, Balears i Canàries.

El concurs d'Escultura és per: una estàtua en marbre, d'1'90 m. d'altura, amb llibertat de tema, amb un primer premi de 17.000 ptes. i un segon de 13.000, i tres accèssits de 1.000 cada un. Plaç de presentació: de l'1 al 15 de maig venidor.

El concurs de Literatura és per: a) un llibre de poesia lírica, amb un primer premi de 6.000, i un segon de 3.000 pessetes; i b) un assaig sobre la crítica a Espanya des del Romanticisme, amb un primer premi de 8.000, i un segon de 4.000 pessetes. Plaç de presentació: del 15 al 30 d'octubre.

El concurs d'Art Decoratiu és per: a) una plaqueta de metall repujat i cisellat, de ferro, plata, llautó o coure, de forma i tema lliure, excluïda tota còpia, reproducció o imitació i mides màximes de 0'50 × 0'50 m. i mínimes de 0'25 × 0'25 m.: premi únic de 7.000 ptes. i dos accèssits de 1.500, cada un; b) coure repujat, tema lliure, dimensions màximes 2 m. quadrats: un primer premi de 3.000, un segon de 1.500, i dos accèssits de 500 ptes. cada un. Plaç d'admissió: de l'1 al 15 abril.

El Concurs de gravat és per dos temes: a) Títol de Doctor, en coure o acer (tamany 47 × 55 cm.): premi de 4.000 ptes. i dos accèssits de 500. b) Lliure d'assumpte i procediment: un premi de 3.000, un de 1.500 i dos accèssits de 500 ptes. cadascun. Plaç d'admissió: de l'1 al 15 de setembre. Els jurats de tots aquests concursos seran nomenats oportunament.

***

Llibres nous:

S. Goday i Casals i M. Carbonell i Juanico: *Trastorns nutritius del lactant*. 2 vols (Monografies Mèdiques, 63).—Josep Selva: *Albada* (novella), Edicions Proa.—Dr. Josep Baltà Elies: *Les radiopertorbacions naturals (atmosfèriques) en Meteorologia*. (Memòries de la Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques, fasc. 2).—Josep Font i Solsona: *Notes històriques sobre el Decret de Nova Planta*.—*Els Iniciadors de la Renaixença*. (Edit. Barcino: Antologia, vol. I).—F. Pujol Algueró: *La Nova Catalunya*. Pròleg d'Alexandre Plana. (La Revista).—R. Campalans: *Política vol dir Pedagogia*. Pròleg de J. Xirau.—Joan P. Fàbregas: *Assaig d'economia política*. Vol. II.—Pau Vila: *Resum de Geografia de Catalunya* (Edit. Barcino).—Joan Vinyas i Comas: *Memòries d'un Gironí*.—Josep Iglésias: *La Terra d'En Gallari* (Reus, Llib.^a Nacional i Estrangera).—Francesc Puig i Llensa: *Els Misteris de l'Hostal* (drama en 3 actes).

N O T I C I A R I

PRO AUTONOMIA

Continuant la sèrie de conferències que es donen al "Casal Català", dia 17 hi parlà sobre el tema "La voluntat de Mallorca", En Francesc de Sales Aguiló, en representació d'Acció Republicana de Mallorca, partit ben partidari de l'autonomia, segons digué l'orador.

MORTALITAT A LES BALEARS

Les estadístiques demogràfiques de 1932, comparades amb les de l'any anterior, acusen una minva de defuncions.

El nombre total de morts és de 4.967. El coeficient per mil habitants 13,49. Minva absoluta en relació de l'any anterior, 769.

La població de tota la província en 1 de gener de 1932 era de 368.173 habitants.

CARRETERES I OBRES HIDRÀULIQUES

El Ministre d'Obres Públiques acaba de resoldre en bona part el problema de les nostres carreteres, a favor del qual tant de temps es perdé en precís i planys. En els nous pressuposts, hi ha una consignació importantíssima, la de 4.962,347 pessetes per llur millorament i per la construcció de noves. Així, esdevé notablement millorada la proposició que els representants de Balears presentaren a les Corts en el sentit que el coeficient 0'6 que era concedit arribés a 0'9, puix al sobrepassa la damunt dita consignació. Manca encara aprovar una tercera secció que comprèn les vies de turisme.

L'altra millora per Mallorca serà l'aprofitament de 27.000 hectàries de terres de secà, compartides en tres conques, i trasmudades en terres de regadiu mitjançant la realització prèvia d'obres hidràuliques.

El Consell Superior d'Obres Públiques té aprovat un projecte de millorament i ampliació del port de Ciutat, l'import del qual importa la suma de 11.950.000 de pessetes.

DOS OBSERVATORIS

El Director de l'Observatori de Viena pensa instal·lar prest a Porto Crist una sucursal del seu observatori. Amb els dos anys d'estudis previs ha pogut comprovar que la atmosfera en aquell lloc és transparent i encara superior a la dels Alps, a 2.000 metres damunt el nivell del mar.

També serà bastit un Observatori Meteorològic, que tant de profit ha de dar a la illa.

INAUGURACIÓ DE GRUPS ESCOLARS

L'Ajuntament de Ciutat, seguint el seu pla de cultura, acaba d'inaugurar

rar grups d'escoles a S'Aranjassa, La Llibertat i Son Serra. Hi assistiren les Autoritats.

AVIACIÓ

Llegim que a l'aeroport, que aviat començarà a construir-se a Barcelona, a més dels zeppelins alemanys que hi calaran en llurs viatges a Amèrica del Sud, també s'hi aturaran els avions de sis o set línies diverses en vies de creació, una d'elles la de Londres a Palma.

ESQUADRA ANGLESA

Ancorà a la badia l'esquadra composta dels cuirassats anglesos "Warspite", "Valiant" i "Malaya", comandada per l'Almirall R. M. Golvin. L'endemà d'arribar, les bandes de música dels vaixells donaren un concert al Teatre Líric, a benefici dels establiments benèfics d'aquesta ciutat.

CENTENARI LULLIÀ

Organitzada per un estol d'amadors de Ramon Lull i sota la direcció del fervorós lul·lista En Francesc Sureda, fou celebrada una festa a honor del nostre gran Patrici a l'església de Sant Nicolau, de Ciutat, que apareixia magníficament entapissada i enllumenada. La "Capella Clàssica" interpretà tota la música litúrgica, i el Menoret Fr. Ginard teixí un bell panegíric del nostre Beat. Foren presents, ultra un gran concurs de poble que omplia de gom en gom l'església, nodrides representacions de la Societat Arqueològica Lulliana, del Col·legi de la Sapiència, Juntes de gran nombre de societats mallorquines i associacions religioses. Durant l'Ofici, es féu la clàssica oferta durant la qual es repartiren als homes brotets de la "mata escrita" del Puig de Randa i a les dones, de romaní de Miramar; acabat se cantà l'himne que compongueren el poeta Riber i el Mestre Torrandell.

A l'altar major, damunt la nostra bandera barrada, s'havia col·locat una pintura del gran Polígraf.

La segona part, que tengué un caràcter cívic, consistí a anar a la Plaça Major de la Ciutat i als murs de la casa pairal, damunt la làpida, que per memòria hi posà temps enrera la propdita Societat, fou col·locada una corona d'ametler florit, collit al voltant de La Real. El President de la S. A. L., Sr. Elvir Sans, llegí un bell parlament i féu vots perquè aviat aquella plaça porti el nom del nostre germà major.

La festa resultà ben amarada d'esperit religiós i d'un alt patriotisme, que segurament Ramon Lull beneiria complagut.

MALLORCA, NEVADA

Després d'uns dies primaverals, la temperatura baixà de cop, caigué una gran nevada a l'illa, que deixà les muntanyes, emmentallades fins al peu de blanc. La blancor de la neu, i la dels ametllers en flor ressaltant damunt la catifa verda de l'herba, presentava un aspecte prou interessant als amadors de la natura i així foren molts els qui en autos anaren a contemplar-la des de diversos indrets.

EL DIRECTOR GENERAL DE SANITAT

Vengué a Mallorca el Director General de Sanitat, per tal d'estudiar els mitjans sanitaris i fixar l'organització més escaient. Aquesta visita no pot ésser més oportuna en aquests moments de gran activitat sanitària i

d'assistència social, com ho fan patent els projectes aprovats per la Diputació i Ajuntament, alguns d'ells en vies de realització.

NOU GOVERNADOR

Acaba d'ésser nomenat Governador de Balears, el Sr. Manuel Ciges Aparicio, tan conegut pels llegidors de la premsa del continent. Una de les seves darreres obres és: *España bajo la dinastia de los Borbones*.

EMBARRANCAMENT D'UN VAIXELL

Degut a l'espessa boira que s'estenia damunt la mar, el vaixell de la Transmediterrània "Rey Jaime II" embarrancà a les costes d'Alaior, a l'illa veïna. El vapor danès "Geir", especialitzat en treballs de socors a vaixells embarrancats, aconseguí fer-lo surar novament i dur-lo a la drassana de la Base Naval, on serà convenientment adobat.

CAMPIONAT DE FUTBOL

Amb molt d'entusiasme s'ha celebrat el partit final de campionat entre el "Mallorca" i el "Constància", d'Inca. Vencé aquest per tres gols contra zero. Així, el primer perd la categoria de campió, que feia molts anys usdefruitava.

UNA EXCURSIÓ CIENTÍFICA

El Catedràtic de la Universitat, Director de l'Institut espanyol d'Oceanografia, organitza per a les pròximes vacances de primavera una excursió a Mallorca i Menorca. L'acompanyaran professors de la Facultat de Ciències, del Museu d'Història Natural i de l'Institut Oceanogràfic de París i, encara, alumnes de les Universitats de Lyon, Burdeus, Montpeller i Tolosa. A més, pensa celebrar el vint-i-cinquè aniversari de la fundació del Laboratori biològic marí de Balears.

CARTELLS DE LA SOCIETAT ARQUEOLÒGICA LUL·LIANA

Per fondes, hotels i llocs vistents de la Ciutat, s'han posat uns cartells artístics que anuncien als estrangers i també als mallorquins l'existència del Museu de la Societat Arqueològica Lul·liana que acaba d'inaugurar-se i que guarda objectes de mèrit artístic i arqueològic.

La Redacció solament es fa solidària dels treballs que no porten signatura. Dels articles signats en són responsables llurs autors.

LA NOSTRA TERRA

DIRECTOR:

ANTONI SALVÀ I RIPOLL

ADMINISTRADOR:

JOAN I. VALENTÍ I MARROIG

Redacció i Administració: *Palacio*, 40, baixos. — Ciutat de Mallorca

Preus de subscripció: Any, 12 ptes. — Trimestre, 3 ptes. — Número solt, 1'25 ptes.

ESTAMPA D' EN FRANCESC SOLER. — SANT FRANCESC, 2 I 4. — PALMA DE MALLORCA